Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Hallintovaliokunta torstai 15.04.2021 klo 11.45 / VNS 7/2020 vp

VNS 7/2020 vp Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Uudenmaan liitolta kirjallista asiantuntijalausuntoa Valtioneuvoston selonteosta EU-politiikasta. Uudenmaan liitto kiittää tästä mahdollisuudesta ja lausuu seuraavaa:

Valtioneuvoston selonteko viitoittaa Suomen lähivuosien EU-politiikkaa ja sen lähtökohtina ovat hallitusohjelman EU-poliittiset painopisteet. Meille kaikille tärkeät yhteiset arvot, kuten demokratia oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat Euroopan kaiken toiminnan perustana. Selonteko tuo hyvin myös esiin EU:n pitkän aikavälin kannatettavan tavoitteen olla maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali unioni vuoteen 2050 mennessä. Tätä tukee erinomaisesti Suomen kansallinen ja Uudenmaan liiton oma tavoite olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä.

Selonteossa on huomioitu hyvin Suomen kaltaiselle maalle tärkeitä strategisia tavoitteita, kuten vientiä mahdollistavat infrastruktuurit (TEN-T-verkko), panostaminen digitalisaatioon ja uusiin teknologioihin sekä edelläkävijyyteen ihmiskeskeisen datatalouden kehittäjänä sekä eurooppalaisen koulutuksen nostamisen maailman parhaaksi. Sen sijaan vahva panostus tutkimus- ja tki-toimintaan on jäänyt selonteossa vähälle huomiolle lukuun ottamatta mainintaa EU:n vahvan tutkimus- ja innovaatiorahoitusohjelman turvaamisesta. Edelleen selonteosta puuttuu selkeä viesti kaupunkien roolista kestävän kehityksen, talouskasvun ja työllisyyden vetureina sekä eurooppalaisten kumppanuuksien luojina.

Valtionneuvoston EU-selonteko on kokonaisuudessaan kattava ja huomioi hyvin eri politiikkasektorit. Selontekoa vaivaa kuitenkin tietty luettelomaisuus ja asioiden toteaminen ilman sen syvempää analysointia. Joiltakin osin olisi toivonut selkeämpiä linjauksia Suomen tavoitteista ja etenkin keinoista toteuttaa EU-tason strategisia tavoitteita.

Uudenmaan liitto haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

Oikeudenmukainen siirtymä
Selonteossa todetaan, että ilmastopolitiikan toimien on oltava sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisia, jotta niiden toimeenpano on tehokasta ja

kansalaisten näkökulmasta hyväksyttävää. Edelleen siinä todetaan olevan tärkeää, että EU:n budjetista tuetaan oikeudenmukaista siirtymää kaikissa jäsenvaltioissa. Suomessa ollaan kuitenkin kohdistamassa Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoitus pääosin Itä- ja Pohjois-Suomen turvetuotantoalueille ja esimerkiksi Uusimaa on jäämässä kokonaan ilman JTF-rahaston rahoitusta.

Uudellamaalla tuotetaan kuitenkin lähes viidesosa Suomen kokonaispäästöistä ja täällä tehtävillä ratkaisuille on merkittävä vaikutus valtakunnallisten kokonaispäästöjen alenemiseen. Myös täällä, samoin kuin turvetuotantoalueille, siirtyminen kivihiilestä muihin kestäviin energiaratkaisuihin aiheuttaa painetta uudelleen kouluttaa työtekijöitä ja etsiä uusia ratkaisuja työllistymiselle. Myös Uudellamaalla oleva tutkimus- ja innovaatiopotentiaali tulisi hyödyntää uusien ratkaisujen löytämisessä.

Alue- ja rakennepolitiikka

Selonteossa todetaan, että EU:n yhteisen alue- ja rakennepolitiikan tärkein tehtävä on kaventaa jäsenmaiden ja niiden alueiden välisiä eroja. Rakennepolitiikan tulee kannustaa jäsenvaltioita rakenteellisiin uudistuksiin sekä rakennemuutoksen kohteena olevien sektoreiden tukemiseen ja että vähiten kehittyneiden alueiden tuelle EU:ssa on erityinen tarve.

Selonteossa todetaan myös, että Suomelle keskeinen erityiskysymys on pohjoisten harvaan asuttujen alueiden tukeminen. Itä- ja Pohjois-Suomella on muusta Suomesta poikkeava Suomen EU-liittymissopimuksen mukainen pohjoisen harvaan asutun alueen status ja tämä kohdistaa harvan asutuksen erityisrahoituksen (NSPA) kokonaisuudessaan Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnille. Näin ollen pohjoisten harvaan asuttujen alueiden tuki on tältä osin Suomessa turvattu.

Viime vuonna julkaistu Nordregion State of the Nordic Region 2020 -raportti vertailee maakuntatasolla (NUTS3) Pohjoismaiden alueellista kehitystä väestön, työmarkkinoiden ja talouden suhteen. Tutkimus osoittaa, että kehityserot Suomen maakuntien välillä ovat tasoittuneet ja että hyvin haasteellisia alueita löytyy nyt ympäri Suomea. Myös Euroopan komission uusimman maaraportin mukaan alueelliset erot Suomessa suuralue (NUTS2) -tasolla ovat pienentyneet, mutta talouden suorituskyvyssä on isoja eroja alueellisella ja paikallisella tasolla NUTS2-alueiden sisällä. Nämä erot eivät noudata Itä- ja Pohjois-Suomen sekä Etelä- ja Länsi-Suomen suuralueiden välistä jakolinjaa.

Uudenmaan liitto katsoo, että alue- ja rakennepolitiikassa täytyy jatkossa huomioida tasapainoisesti eri alueiden kehittyneisyyserojen tasaamiseen tähtäävät koheesiotavoitteet sekä toisaalta uudelle ohjelmakaudelle asetettavat korkeat odotukset uusien työpaikkojen luomisessa, TKI-toiminnan tukemisessa sekä työttömien työllistymisessä ja koulutukseen pääsemisessä. Samalla on huomioitava alueiden tosiasialliset kehityserot ja potentiaali siten, että maakuntien kokonaistilanne tulee tasapuolisesti huomioiduksi riippumatta maakunnan maantieteellisestä sijainnista.

Kertaluonteinen elpymisväline ja sen tehokas toimeenpano

Uudenmaan liiton mielestä EU:n elpymisvälineestä jäsenvaltioille kohdennettavaa rahoitusta on käytettävä kasvua ja kilpailukykyä parantaviin rakenteellisiin uudistuksiin sekä ilmastotoimiin. Koronaepidemiasta toipuvan Suomen elpymistä ja uusiutumista tulee tukea korostamalla toimenpiteiden kansallista ja kansainvälistä vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta. On kansallisesti tärkeää, että elpymisvälineen rahoitus tukee elpymistoimia täysimääräisesti ja oikea-aikaisesti eikä väline pilkkoudu liian pieniin osiin, vaan välineellä voidaan toteuttaa sellaisia investointitoimia, joilla on merkittäviä vaikutuksia vihreän ja digitaalisen siirtymän toteutumiseen Suomessa.

EU:n toiminnan ja Suomen EU-vaikuttamisen kehittäminen

Selonteossa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että Suomen tulee johdonmukaisilla toimilla turvata riittävä saanto EU:n eri rahoitusohjelmista. Uudenmaan liitto kannustaa etsimään toimia, joilla kansainvälisesti erittäin kovasti kilpailtujen rahoitusohjelmien saantoa Suomen osalta saadaan nostettua. Suomen saantoa tulee kasvattaa lisäämällä kyvykkyyttä ja osaamista sekä resursseja EU-hankevalmisteluun.

Uudenmaan liitto tukee nykyistä jaostojärjestelmää, jonka avulla varmistetaan johdonmukaiset kannat kaikkiin EU-asioihin ja joka toimii myös tiukoissa aikataulupaineissa ja poikkeuksellisissa tilanteissa.

Selonteossa on todettu myös, että EU-sääntelyn tulee olla tarkoituksenmukaista, laadukasta ja selkeää, eikä EU-sääntely ole tarpeen, mikäli tavoitteet voidaan saavuttaa yhtä hyvin tai jopa paremmin kansallisella tasolla. Uudenmaan liitto pitää myös tärkeänä, että niin kansalaisten, yritysten kuin työntekijöiden näkökulmat otetaan huomioon tehtäessä EU-sääntelyä. Ymmärrettävä ja selkeä sääntely tulee olla tavoitteena.

Selonteossa on kiinnitetty huomiota myös haasteeseen rekrytoida suomalaisia eri EU:n toimielimiin ja virastoihin. Uudenmaan liitto tukee toimia, joilla voitaisiin edesauttaa eri EU-uravaihtoehtojen tunnetuksi tekemistä ja lisätä suomalaisten osallistumista rekrytointikilpailuihin, että etenemistä EU-uralla. Kuten selonteossa todetaan, on koko unionin etu, että eri toimielinten palveluksessa työskentelee mahdollisimman tasapainoisesti kaikista jäsenvaltioista tulevia virkamiehiä.

Eero Venäläinen
Johtaja, EU- ja kansainväliset asiat
Uudenmaan liitto